

**RASHTRASANT TUKADOJI
MAHARAJ
NAGPUR UNIVERSITY
P.G.T.Department of Sanskrit
A Course of Choice Based Credit
System
M.A. Sanskrit
(Faculty of Humanities)
(From Session 2022-2023)**

PGTD OF SANSKRIT ,RTM Nagpur University

Choice Based Credit System Syllabus-(CBCS)

2022-2023

M. A. I - SANSKRIT - वाङ्मय-पारङ्गत-संस्कृतम्-प्रथमवर्षम्

प्रथमसत्रम्- Semester-I (Compulsory)

- **Core Paper 1- MSNS1T01- Veda**
प्रथमपत्रम्—वेद।
- **Core Paper 2- MSNS1T02- Sanskrit Grammar**
द्वितीयपत्रम्—व्याकरणम् ।
- **Elective Paper 3(A)- MSNS1T03(A)Indian Philosophy-
Vedantsar&Kathopanishd**
तृतीयप्रश्नपत्रम्—भारतीय दर्शनम्—वेदान्तसार कठोपनिषद् च OR
- **Elective Paper 3-(B) MSNS1T03 (B) Indian Philosophy-Sanktyadarshan**
तृतीयप्रश्नपत्रम्— वेदान्तसारः कठोपनिषद् च
- **Open Elective Paper 4(A)- MSNS1T01 (A) Sanskrit Drama-
Mudrarakshasam**
चतुर्थप्रश्नपत्रम्—संस्कृतनाट्यम्—मुद्राराक्षसम् OR
- **Open Elective Paper 4(B)- MSNS1T01 (B)**
चतुर्थप्रश्नपत्रम्— संस्कृत नाट्यशास्त्रम्—धनिकटीकासहितं दशरूपकम्

द्वितीयसत्रम् - Semester-II (Compulsory)

- **Core- MSNS2T01 –Paper 1-Vediksahityam**
प्रथमप्रश्नपत्रम्—वैदिकसाहित्यम्।
- **Core- MSNS2T02- Paper 2-Sanskrit Grammar &Linguistic**
द्वितीयप्रश्नपत्रम्—व्याकरणं भाषाविज्ञानं च।
- **Elective Paper 3 MSNS2T03 (A) - Indian Philosophy -Tarkasangrah.**
तृतीयप्रश्नपत्रम्—भारतीयदर्शनम्—तर्कसंग्रह OR
- **Elective Paper 3 MSNS2T03 (B) Indian Philosophy-Vaisheshik &Yogsutram**
तृतीयप्रश्नपत्रम्— भारतीयवैशेषिकयोगदर्शनम्
- **OpenElective Paper 4- MSNS2T04 (A) Kavyashastram-Kavyaprakash**
चतुर्थप्रश्नपत्रम्—काव्यशास्त्रम्—काव्यप्रकाशः OR
- **Open Elective Paper 4- MSNS2T04(B) Modern
SanskritKvyamVindyavasiniVijayam**
चतुर्थप्रश्नपत्रम्— आधुनिक—संस्कृत—काव्यम्—विन्ध्यवासिनीविजयम्

Choice Based Credit System Syllabus

2022-2023

M. A. I - SANSKRIT(CBCS)-वाङ्मय-पारङ्गत-संस्कृतम्

Semester-I-- MSNS1T01 प्रथमसत्रम्

Core--Paper-1-Veda

प्रथमप्रश्नपत्रम्—वेद

Veda- वेद

Paper Objectives: The meaning of the word Veda is the literally knowledge. Vedas divided into four parts.

Learning Outcomes: To understand the Vedic Samhita (collection) in which the types of Gods are included. To explain and understanding universal soul to know the immortal world of Gods.

वेदः

ऋग्वेदः

१—अग्निः 1.1, इन्द्रः 2.12

२—पुरुषः 10-90, वरुण 1-25

३—नासदीयः 10-129, सरमा-पणि-संवादः १०.१०८

अथर्ववेद

४—मेधा-जननम् (I.1), कालः (X.53), पृथिवी (XII.1)

उपरोक्तघटकाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः

संदर्भग्रन्थाः Reference Books

1. The New Vedic Selection-by Telang and Choubey, Bhartiya Vidya Prakashan, Varanasi.

2. Vedic Mythology-Mack Donell, Motilal Banarasidas publication, Delhi

3. Vedic Religion-Grisbold. Motilal Banarasidas publication, Delhi

४. ऋग्वेदाचे मराठी भाषान्तर-सिद्धेष्वरशास्त्री चित्राव, भारतीय चरित्रकोष मंडळ, पुणे

5. वैदिक साहित्य - आचार्य बलदेव उपाध्याय, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी.

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम्—दीर्घप्रश्नः=10x4=40, लघुप्रश्नौ 6x4=24,

8x2=16 अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः प्रतिघटकानुसारं प्रश्नद्वयम्

Choice Based Credit System Syllabus 2022-2023

M. A. I - SANSKRIT (CBCS) - वाङ्मय-पारङ्गत-संस्कृतम्

Semester-I- प्रथमसत्रम्

Core-- MSNS1T02 - Paper-2. Grammer

द्वितीयप्रश्नपत्रम्— व्याकरणम्

पूर्णाङ्कः 100

लिखितपरीक्षाङ्कः ८०

आन्तरिकमूल्यांकनङ्कः २०

Grammer

Paper Objectives: In the Panini's Ashtadyayi there are eight chapters (Adhyayas) but Varajraj wrote the Ladhussiddhant Kaumudi for simply understanding the sutra on interesting Grammerian student.

Learning Outcomes: student understanding the rules of verbs and noun how to make the words. achary panini's ashtadyayi's sutra understanding to student that how and where to use the perticular dhatu(verb).

व्याकरणम्

वरदराजकृता लघुसिद्धान्तकौमुदी— सुबन्तप्रकरणम्

1. अजन्तपुल्लिङ्गप्रकरणम्—आदितः हरिपर्यन्तम्

2—अजन्तस्त्रीलिङ्गप्रकरणम् संपूर्णम्।

वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी—तिङन्तप्रकरणम्

3—भ्वादिप्रकरणम् 'भू', 'एध्

4—व्याकरणस्येतिहासः।

उपरोक्तघटकाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः

संदर्भग्रन्थाः Reference Books

1. A Dictionary of Sanskrit Grammar, K. V. Abhyankar, Grial Institute, Baroda.

२. संस्कृत व्याकरण (भाग 2) W. P. Hiwtane Ed. By डॉ. मुनीश्वर झा, उत्तरप्रदेश हिन्दी ग्रंथ अकादमी, लखनऊ

3. लघुसिद्धान्तकौमुदी, संस्कृत विद्या परिसंस्था, 635 सदाशिव पेठ, पुणे

4. वैयाकरणसिद्धान्त कौमुदी—भट्टोजीदीक्षित, संस्कृत विद्या परिसंस्था, 635, सदाशिव पेठ, पुणे.

5. बालमनोरमा एवं तत्त्वबोधिनी व्याख्या साहित्य, पं. शिवप्रसाद शर्मा

6. संस्कृत व्याकरणमे लकारार्थ विवेचन —डॉ. वीरेन्द्र कुमार, ईस्टर्न बुक लिंकर्स, दिल्ली.

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् — रूपसिद्धिः 10X4=40 सूत्रव्याख्या 6X 4= 24

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः : -8X2 = 16

Choice Based Credit System Syllabus 2022-2023

M. A. I - SANSKRIT(CBCS)-वाङ्मय-पारङ्गत-संस्कृतम्

Semester-I प्रथमसत्रम्

Elective-- MSNS1T03(A)- Paper-3.तृतीयप्रश्नपत्रम्

Indian Philosophy-भारतीयदर्शनम्

वेदान्तसारः कठोपनिषद् च

पूर्णाङ्काः - 100

लिखितपरीक्षाङ्काः --80 आन्तरिकमूल्यापनाङ्काः 20

Paper Objectives:.. Indian philosophy is related with the creation of the world. Who, why, when are the basic questions of the philosophy.
Learning Outcomes: Student tries to understand the description of the globalization.

भारतीयदर्शनम्

1 वेदान्तसारः

1. वेदान्तसारः--प्रारम्भतः ---एवमध्यारोपःपर्यन्तम् ।
2. वेदान्तसारः--अपवादोनाम रज्जुविवर्तस्यतः---संपूर्णम् ।

कठोपनिषद्

3. कठोपनिषद्--प्रथमोऽध्यायः
 4. कठोपनिषद्--द्वितीयोऽध्यायः
- उपरोक्तघटकाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः

संदर्भग्रन्थाः Reference Books

- 9 भारतीय दर्शन संग्रह - द. वा. जोग, पुणे
- 2 सर्वदर्शन संग्रह - वासुदेवशास्त्री अभ्यंकर, पुणे
- 3 भारतीय दर्शन - वाचस्पती गैरोला, चौखम्बा प्रकाशन, दिल्ली.
- 4 भारतीय दर्शन - आचार्यबलदेव उपाध्याय, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी.
- 5 वेदान्तसार - द. वा. जोग, पुणे.
- 6 कठोपनिषद् शांकरभाष्यसहित- गोरखपूर, गीताप्रेस
- 7 सर्वदर्शनसंग्रहः - माधवाचार्य, भाण्डारकर प्राच्यविद्या संशोधन मन्दिर, पुणे.
- 8 वेदान्तसार डॉ. उमाशङ्कर शर्मा 'ऋषि हिन्दी व्याख्या, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी
- 9 श्रीरामवर्णशास्त्रीकृत 'भावबोधिनी' - संस्कृतहिन्दीव्याख्यासहित- चौखम्बाप्रकाशन वाराणसी.

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम् ।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम्--दीर्घप्रश्नः=10x4=40, लघुप्रश्नौ 6x4=24,

8x2=16 अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः प्रतिघटकानुसारं प्रश्नद्वयम्

OR

Semester-I -प्रथमसत्रम्
Elective-- MSNS1T03(B)- Paper.3.तृतीयप्रश्नपत्रम्
Indian Philosophy भारतीयदर्शनम्—सांख्यकारिका

पूर्णाङ्काः — 100

लिखितपरीक्षाङ्काः —60 आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः—40

भारतीयदर्शनम्,—सांख्यकारिका

1.भारतीयदर्शनशास्त्रचरित्रमात्र

2.ईश्वरकृष्णविरचित सांख्यकारिका—इतिहास

3. ईश्वरकृष्णविरचित सांख्यकारिका. कारिका.1—35

4.ईश्वरकृष्णविरचित सांख्यकारिका. कारिका 35—72

उपरोक्तघटकाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः

संदर्भग्रन्थाःReference Books

- 1 भारतीय दर्शन संग्रह — द. वा. जोग, पुणे
- 2 सर्वदर्शन संग्रह — वासुदेवशास्त्री अभ्यंकर, पुणे
- 3 भारतीय दर्शन — वाचस्पती गैरोला, चौखम्बा प्रकाशन, दिल्ली.
- 4 भारतीय दर्शन —आचार्यबलदेव उपाध्याय, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी.
- 5 ईश्वरकृष्णविरचित सांख्यकारिका— द. वा. जोग, पुणे
6. सांख्यतत्त्वकौमुदी— चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी.
- 7 सर्वदर्शनसंग्रहः —माधवाचार्य , भाण्डारकर प्राच्यविद्या संशोधन मन्दिर, पुणे.
- 8 वेदान्तसार डॉ. उमाशङ्कर शर्मा 'ऋषि हिन्दी व्याख्या, चौखम्बा प्रकाशन,वाराणसी
- 9 श्रीरामशरणशास्त्रीकृत'भावबोधिनी'—संस्कृतहिन्दीव्याख्यासहित—चौखम्बाप्रकाशन वाराणसी.

टिप्पणी :प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम्—दीर्घप्रश्नः=10x4=40,लघुप्रश्नौ 6x4=24,

8x2=16 अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः : प्रतिघटकानुसारं प्रश्नद्वयम्

Choice Based Credit System Syllabus **2022-2023**

M. A. I - SANSKRIT(CBCS)-वाङ्मय-पारङ्गत-संस्कृतम्

Semester-I- प्रथमसत्रम्

Open Elective-- MSNS1T04(A)- Paper.4. Sanskrit Drama

चतुर्थप्रश्नपत्रम्-संस्कृत नाट्यम्- मुद्राराक्षसम्,

पूर्णाङ्काः :- 100

लिखितपरीक्षाङ्काः :- 80

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः 20

Sanskrit Drama

Paper objectives: After the age of Bhatamuni's Natyashastra the authours wrote their own definations and rules about Natya or Drama. Mudrarakshasam shows the politics which encourage the student to enhance the politician for the great country.

Learning outcomes: Student will be developed their own personality.

संस्कृत नाट्यम्

1. संस्कृत नाट्यपरिचयमात्र

2. मुद्राराक्षसम् :1-3

3. मुद्राराक्षसम्-अङ्काः 3-5

4. मुद्राराक्षसम्-अङ्काः 6-7

4. 4.

उपरोक्तघटकाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः

संदर्भग्रन्थाःReference Books

3. संस्कृत-नाट्यकोष-डॉ.रामसागरत्रिपाठी,प्रथम-द्वितीयखण्ड,चौखम्बाप्रकाशन, दिल्ली

4 मुद्राराक्षसम् - सम्पादक - डॉ. पुष्पा गुप्ता, ईस्टर्न बुक लिंकर्स, दिल्ली.

5 मध्यकालिक संस्कृत नाटक -आचार्य बलदेव उपाध्याय, चौखम्बाप्रकाशन, दिल्ली

6.Mudraraksasa of Visakhadatta -Ed.By R.D.Karmarkar-Chaukhamba sahitya, Delhi.

टिप्पणी :प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम्-दीर्घप्रश्नः=10x4=40,लघुप्रश्नौ 6x4=24,

8x2=16 अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः : प्रतिघटकानुसारं प्रश्नद्वयम्

OR

Semester-I- प्रथमसत्रम्

Open Elective-- MSNS1T04(B)- Paper-4- Sanskrit Dramaturgy

वतुर्थप्रश्नपत्रम्—संस्कृत नाट्यशास्त्रम्—धनिकटीकासहितं दशरूपकम्

पूर्णाङ्काः — 100

लिखितपरीक्षाङ्काः—60

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः—40

Paper objectives: Dhananjay wrote the Dasharpakam which described the ten parts of Roopakaj.

Learning outcomes The definition of the Roopak encouraged the student for understanding the basic of dramaturgi. Student understanding how to aplay the dramaturgi in the practical of the drama on the stage.

संस्कृत नाट्यशास्त्रम्

1. नाट्यशास्त्रस्येतिहासः

2. धनिकटीका— प्रथमप्रकाशद्वयमाधारितम्

3. दशरूपकम्—प्रथमप्रकाशः 1

4. दशरूपकम्—द्वितीयप्रकाशः 2

उपरोक्तघटकाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः

संदर्भग्रन्थाः **Reference Books**

1. दशरूपकम्—धनंजयविरचितं 'चन्द्रकला' हिन्दीव्याख्योपेतम्, व्याख्याकारडॉ. भोलाशंकरव्यास, चौखम्बाप्रकाशन

2. दशरूपकतत्त्वदर्शनम् —डॉ. रामजी उपाध्याय, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी

3. संस्कृत-नाट्यकोष—डॉ. रामसागरत्रिपाठी, प्रथम-द्वितीयखण्ड, चौखम्बा प्रकाशन, दिल्ली

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम्—दीर्घप्रश्नः=10x4=40, लघुप्रश्नौ 6x4=24,

8x2=16 अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः : प्रतिघटकानुसारं प्रश्नद्वयम्

0000000000